

АНОТАЦІЯ
навчальної дисципліни
«Географічні основи регіонального розвитку»

1. **Назва дисципліни** – «Географічні основи регіонального розвитку».
2. **Лектор** – кандидат географічних наук, доцент Кравченко Катерина Олександрівна.
3. **Курс** – 2 першого (бакалаврського) рівня вищої освіти), семестр – 3.
4. **Кількість:** кредитів – 3; академічних годин – 90 (у т.ч. аудиторних – 48, самостійна робота - 42).
5. **Опис дисципліни:**

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системи наукових знань про теоретико-методологічні та прикладні засади регіонального розвитку, розвиток здатності аналізувати просторову диференціацію соціально-економічних процесів, виявляти чинники, диспропорції та потенціали регіонального розвитку, а також обґрунтовувати напрями збалансованого просторового розвитку територій в умовах сучасних трансформацій.

Завдання дисципліни:

1. розкрити теоретико-методологічні засади дослідження регіонального розвитку в системі суспільної географії та регіональної економіки;
2. ознайомити здобувачів із основними поняттями дисципліни: регіон, регіональний розвиток, просторовий розвиток, територіальна диференціація, поляризація, збалансованість, конкурентоспроможність регіону, регіональна політика;
3. охарактеризувати чинники та передумови регіонального розвитку, зокрема природно-ресурсні, демографічні, соціальні, економічні, інфраструктурні, інституційні та геополітичні;
4. сформуванню уявлення про сучасні моделі, концепції та стратегії регіонального розвитку в умовах децентралізації, євроінтеграції та післякризового відновлення;
5. ознайомити здобувачів із методами суспільно-географічного аналізу регіонального розвитку, зокрема статистичними, картографічними, порівняльно-географічними, GIS-методами та методами інтегрального оцінювання;
6. розвинути навички аналізу регіональних диспропорцій, визначення проблемних і перспективних територій, а також підготовки аналітичних висновків щодо пріоритетів регіонального розвитку.

Зміст дисципліни:

Тема 1. Регіональний розвиток як об'єкт суспільно-географічного дослідження. Предмет, об'єкт, мета і завдання дисципліни. Місце курсу в системі суспільно-географічних наук. Основні поняття та категорії регіонального розвитку.

Тема 2. Теоретичні основи регіонального розвитку. Класичні та сучасні концепції регіонального розвитку. Просторова нерівномірність, регіональні диспропорції, полюси зростання, центр-периферійні взаємодії.

Тема 3. Чинники регіонального розвитку. Природно-ресурсний потенціал, економіко-географічне положення, населення і трудові ресурси, господарська структура, інфраструктура, інноваційний потенціал, управлінські та інституційні чинники.

Тема 4. Соціально-економічна диференціація регіонів. Індикатори розвитку регіонів. Методи порівняння регіонів за рівнем економічного, соціального та інфраструктурного розвитку.

Тема 5. Регіональний розвиток і просторове планування. Роль територіального планування, регіональних стратегій та програм у забезпеченні збалансованого розвитку. Функціональні зв'язки між регіонами.

Тема 6. Урбанізація, агломераційні процеси та регіональний розвиток. Роль міст, міських агломерацій, метрополійних функцій і систем розселення в трансформації регіонального простору.

Тема 7. Регіональна політика та механізми управління розвитком територій. Державна регіональна політика, децентралізація, місцеве самоврядування, регіональні інституції розвитку.

Тема 8. Сталий розвиток регіонів. Економічні, соціальні та екологічні виміри збалансованого розвитку. Інклюзивність, стійкість, смарт-спеціалізація та адаптивність регіональних систем.

Тема 9. Сучасні виклики регіонального розвитку в Україні та світі. Глобалізація, міграційні процеси, воєнні ризики, структурні трансформації, відновлення територій та нові пріоритети просторового розвитку.

6. *Форми навчання* – лекції, практичні заняття та самостійна робота студентів відповідно до програми курсу.

7. *Методи викладання і навчання* - пояснювально-ілюстративні (розповідь з елементами бесіди, пояснення, лекція, ілюстрація тощо); репродуктивні; проблемно-пошукові; аналітичні; дослідницькі; кейс-метод; картографічний метод; метод просторового аналізу регіональних процесів.

8. Методи контролю знань, система оцінювання - перевірка і захист практичних робіт, виконання аналітичних завдань із просторової диференціації регіонального розвитку, участь у дискусіях, вирішення проблемних питань і завдань під час практичних і лекційних занять, поточна контрольна робота, підсумковий заліковий контроль.

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. OECD. *Regions and Cities at a Glance 2020*. Paris: OECD Publishing, 2020.
2. OECD. *Regional Development Policy Committee: Regional Outlook 2023*. Paris: OECD Publishing, 2023.
3. World Bank. *Reshaping Economic Geography*. Washington, DC: World Bank, 2010.
4. World Bank. *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment*. Washington, DC, latest ed. 2024.
5. United Nations. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations, 2015.
6. ESPON. *Territorial References and Territorial Structures in Europe*. Luxembourg, 2019.
7. ESPON. *Quality of Life Measurements and Methodology*. Luxembourg, 2021.
8. European Commission. *Cohesion in Europe towards 2050. Eighth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion*. Brussels, 2022.
9. European Commission. *Strategic Foresight Report 2023: Sustainability and People's Wellbeing at the Heart of Europe's Open Strategic Autonomy*. Brussels, 2023.
10. Немець Л. М., Мезенцев К. В., Немець К. А., Сегіда К. Ю. *Соціальна географія*. Київ; Харків, 2019.
11. Мезенцев К. В., Мезенцева Н. І. *Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку*. Київ, 2017.
12. Державна стратегія регіонального розвитку України на 2021–2027 роки. Київ, 2020.

10. Мова викладання – українська.